

از رضا شاهی که بود و نبود... روزانه های ف م سخن (۹۳)

ف.م.سخن

"اگر رضا شاه نبود ایران هم به شکل فعلی نبود." یعنی نمی توانست باشد. همین یک قلم باید باعث شود ما سپاسگزار او باشیم. عده ای خواهند گفت اگر رضا شاه نبود یک نفر دیگر جای او می بود. تاریخ را با اگر و مگر نمی نویسند. رضا شاه بود و آن چه کرد اثرش تا به امروز باقی ست. افسوس که دانشمند بزرگی چون دکتر تقی ارانی در زندان رضا شاه کشته شد. افسوس که نویسندگی چشمه اش به حبس او افتاد. آن ۵۳ نفر همه خواهان شیوه ی استالینی نبودند

یادداشت دلنشین جناب دکتر نوری زاده در خبرنامه ی گویا با عنوان «اگر رضا شاه نبود...» گویی احساسی خفته را در من بیدار کرد طوری که لازم دیدم این چند خط را به عنوان کسی که سال ها نظر مثبتی نسبت به رضا شاه و رفتار زورگویانه او نداشتم بنویسم. دانه های فکر سیاسی در محیط مناسب رشد می کنند و در محیط نامناسب از بین می روند. سال ها فضای اختناق در حکومت اسلامی باعث شده تا روپوش جوانه های فکر سیاسی را شاهد باشیم. نگاه بی طرف و غیر دشمنانه و همدلانه نسبت به مسائل تاریخی یکی از این جوانه هاست.

نمی دانم چرا زمانی که از پیشرفت کشور سخن به میان می آمد مثال های من همواره از رضا شاه بود. چند مثالی که مدام به کار می بردم این ها بود:
در زمان رضا شاه طرح خیابان شاهرضا را که ریختند مهندسان به او گفتند که این خیابان به این عریضی برای چه؟ می توان عرض خیابان را کمتر گرفت. رضا شاه می گوید یک روز همین خیابان پهن، تنگ خواهد شد.

یا رضا شاه با هیات همراه در حال عبور با اتومبیل به راننده دستور می دهد که اتومبیل را متوقف کند. پیاده می شود و به در خانه ای می رود و در می زند. مرد صاحب خانه با پیژامه و زیر پیراهنی در را باز می کند و با تعجب رضا شاه را در مقابل خود می بیند. رضا شاه کشیده ای به او می زند که دیگر مبادا با این سر و وضع روی بالکن خانه ات بایستی.

یا در طرح راه آهن سراسری، در منطقه ای کوه های سنگی قرار داشته اند که کندن آن ها دشوار بوده است. به رضا شاه گفته می شود که اگر اجازه بدهید این کوه ها را دور بزیم. رضا شاه سکه ای از آن دوران را که ارزش زیادی داشته روی تخته سنگ قرار می دهد و می گوید اگر برای کندن همین مقدار از کوه این قدر پول لازم باشد باید بپردازیم و کار را درست انجام دهیم.

این ها چقدرش حقیقت است یا افسانه من نمی دانم. ولی تونل کندوان و راه آهن سراسری و پل ورسک و دانشگاه تهران و امنیت سراسری و آزادی زنان و ده ها پدیده ی اجتماعی مدرن دیگر افسانه نیست و عین حقیقت است. دو جلد کتاب نفیس سفرنامه ی مازندران و خوزستان رضا شاه حس افتخار را در هر ایرانی زنده می کند.

یک جمله ی عجیب هم ایشان دارد در مورد صنعت هوایی که آینده ی بشریت به این صنعت بستگی خواهد داشت. تمام این ها در زمانی گفته شده که صنعت هوایی در مراحل اولیه رشد خود بوده و باید ببینش آینده نگرانه ای داشت تا در آن زمان به اهمیت این صنعت پی برد.

من چون تعارفی با کسی ندارم به رغم نپسندیدن استبداد رای پادشاه همواره این مثال ها را به کار می بردم و می برم. یعنی برای من فرقی نمی کرد که دوستان چپ از این مثال ها خوششان نمی آمد. ولی حقیقت بود؛ حقیقتی که می شد و می بایست به آن افتخار کرد. چنان که زمانی که دیوار برلین در مقابل مردم بخش شرقی به صورت سد کشیده شده بود با اطمینان فروریختن آن را پیش بینی می کردم چون به هیچ وجه و با هیچ منطقی وجود این دیوار سازگار نبود.

اما چرا رضا شاهی که چنان بود، برای امثال ما نبود. یکی از دلایل آن پیچیدن رضا شاه در هاله ای از تقدس و بی گناهی بود. کاری که امروز هم با حاکمان کشور می شود. به قول جناب دکتر نوری زاده اگر رضا شاه نبود ایران هم به شکل فعلی نبود. یعنی نمی توانست باشد. همین یک قلم باید باعث شود ما سپاسگزار او باشیم. عده ای خواهند گفت اگر

رضا شاه نبود یک نفر دیگر جای او می بود. تاریخ را با اگر و مگر نمی نویسند. رضا شاه بود و آن چه کرد اثرش تا به امروز باقی ست. افسوس که دانشمند بزرگی چون دکتر تقی ارانی در زندان رضا شاه کشته شد. افسوس که نویسنده ی چشمهایش به حبس او افتاد. آن ۵۳ نفر همه خواهان شیوه ی استالینی نبودند. کتاب مستطاب دکتر صدرالدین الهی که در بر گیرنده ی خاطرات زنده یاد دکتر خانلری در باره ی هدایت و علوی است حاوی نکات بسیار قابل تاملی ست که چند روز دیگر آن را معرفی خواهم کرد. در زمانی هم که در خدمت آقا بزرگ بودم در کمال تعجب ایشان هم به نکات مثبت حکومت رضا شاه اشاره می کردند.

به هر حال، همین قدر که به اعتدال در برخورد با تاریخ گذشته رسیده ایم خود گام بزرگی به جلوست. امیدواریم بتوانیم به تدریج دریافت های خود را در معرض قضاوت خوانندگان قرار دهیم.

+++++

برچیده تبرستان از خبرنامه گویا. سه شنبه 6 اسفند 1392 / 27-2-14

<http://news.gooya.com/politics/archives/2014/02/164793.php>